

Vodna kača na nebu **– vedno prikazana z eno samo glavo**

Ozvezdje Vodna kača ali Hidra je najbolj razvlečeno, najbolj zvijugano, najdaljše in tudi največje ozvezdje. Vleče se čez dobro četrtino neba (100°). Segra od Malega psa do Tehtnice in meji na trinajst ozvezdij. Če glavo Vodne kače opazujemo v začetku aprila zvečer na južnem delu neba, njen rep pride tja šele čez šest ur.

Na nebo postavljeno ozvezdje Vodna kača je spomin na mitološko ogromno, ostudno in strupeno vodno kačo, ki naj bi živela, strašila in pustošila v močvirju ob mestu Lerna v Argolidi na Peloponezu, žrla ovce, govedo in občasno tudi ljudi, ki so ji prečkali pot. Po eni varianti mitološke zgodbe naj bi imela Hidra devet strupenih kačastih ali zmajskih glav, po drugih variantah pa še občutno več. Ne glede na to, koliko glav je imela, sta vedno, ko ji je kdo odsekal eno, na njenem mestu zrastle dve. Do smrti pokončati takšno pošast (nekateri tudi rečejo takšno pošastno zver) se je zdelo nemogoče. Tamkajšnji prebivalci se je niso in niso mogli na noben način znebiti.

Ozvezdje Vodna kača, iz naših krajev najboljše vidno zvečer od februarja do maja, je vedno narisano tako, da ima pošast eno glavo, čeprav naj bi jih po starogrški mitološki zgodbi imela devet.

Toda junaški Heraklejši si je domislil, kako jo premagati. Glave ne bodo več zrastle, če bo takoj, ko bo odsekal eno, njen na telesu krvaveči vrat izžgal z gorečo baklo. Tako je tudi storil. Po težkem in dolgotrajnem boju, ki je trajal od zgodnjega jutra vse do poznih večernih ur, je ob pomoči svojega nečaka Jolaja premagal do takrat nepremagljivo, nevarno in krvoločno pošast.

Najslavnejša in najbrž tudi edina mitološka zgodba o Hidri je zagotovo ta, ki opisuje (z več variantami) zmagovit Heraklejšev boj z njo. Pred kratkim pa

sem na svetovnem spletu našel, da takšna pošast kratko in učinkovito nastopa tudi v starogrškem mitu o Argonavtih. Jazon naj bi šel z Argonavti v Kolhido iskat veliki zaklad - zlato runo, ki naj bi ga čuval neustrašni in vedno budni devet glavi zmaj z imenom Hidra. Tega do zdaj nisem vedel in v to dvomim. Menim, da gre za pomoto v imenu, ki jo je zagrešil ali povsem običajni ljubiteljski pisec mita ali celo mitolog v strokovnem pogledu.

Lernejsko Hidro iz starogrške mitologije slikarji večinoma upodablajo z devetimi kačastimi glavami, morda tudi zaradi velike popularnosti števila 9, za kar so poskrbeli takratni starogrški filozofi (pitagorejci) z velikim matematičnim navdihom ¹. Vendar pa je na zvezdnih kartah ali v zvezdnih atlasih Hidra vedno prikazana z eno glavo. Zakaj je to tako? Zgodba ena, slika druga. O tem sem tudi sam veliko razmišljal. To razmišljanje poskušam tu na kratko pojasniti.

Naj bo kakorkoli. V obeh zgodbah, o Jazonu in Herakleju, torej nastopa Hidra z devetimi glavami. Mitološke zgodbe o enoglavi Hidri pa ni od nikoder.

Kljub temu bi bilo zadevo s prikazano enoglavo Hidro na nebu le mogoče nekako razvozlati in pojasniti. Takole bi rekel. Več kot verjetno je, da je ozvezdje Hidra nastalo že dosti pred tem, ko so stari Grki trdno namestili ali pritrdili svoja ozvezdja na nebo, to je precej pred Evdoksom iz Knide in Aratom (pred 4. in 3. stol. pr. n. š.).

¹ Število 9 zelo pogosto nastopa v pravljicah: za devetimi gorami, za devetimi vodami; v legendah ali mitih: Lernejska Hidra z devetimi glavami, zmaj z devetimi glavami; starogrških mitoloških muz (boginj), pokroviteljic znanosti in umetnosti, je bilo devet, med njimi Uranija – muza astronomije; Herodotova zgodovina (*Zgodbe*) je bila sestavljena iz devetih knjig, itn.

Ključ do te ene in edine glave Hidre na zvezdnem nebu bi lahko iskali in našli v starih mitih iz Mezopotamije in Babilona. Pripovedujejo o začaranih ljudeh-kačah (večinoma ženskah), ki so naseljevali razne reke in močvirja. Ti miti so si zagotovo utrli pot med zvezde pred grškimi miti, se nekateri tam tako zelo močno zasidrali, da jih ni bilo mogoče več premakniti oziroma zbrisati z neba in nadomestiti z novimi. Tam so ostali. Začaranci v teh mitih imajo vedno eno glavo, nikoli dveh ali več. In ena takih začarank naj bi bila Hidra, pozneje imenovana tudi Ženska vodna kača ali Velika vodna kača.

Očitno v tem primeru pripovedujemo grški mit na račun mezopotamske ali babilonske začaranke. Pripovedovanje mita je eno, njegova neposredna upodobitev na zvezdni karti ali na nebu pa drugo.

Kranj, 13. junij 2018

Marijan Prosen